

بازنمایی هویت‌های حرفه‌ای کشاورزان شهرستان شوشتر: پژوهشی بر پایه روش‌شناسی کیو

غلامرضا مرداسی^۱، *مسعود یزدان‌پناه^۲، مسعود برداران^۳، معصومه فروزانی^۲

- ۱- کارشناس ارشد، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان، خوزستان، ایران.
- ۲- استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان، خوزستان، ایران.
- ۳- دانشیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان، خوزستان، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۱۳ خرداد ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۱۹ مرداد ۱۳۹۵

هویت یک کشاورز، خودباوری او در مورد اینکه وی یک شخص خاص است، نقش‌هایی که چنین شخصی باید ایفا کند و تعهدی که به آن هویت خاص دارد، نقش مهمی در تعیین انتخاب‌های رفتاری وی دارد. درک این «هویت‌ها» و نقش‌های مرتبط با آنها می‌تواند هم در بررسی مسأله عدم تعانس و ناهمگونی در جوامع کشاورزی و هم در شناخت اینکه کدام رفتارها از لحاظ فرهنگی مهم هستند، به ما کمک کند. بنابراین ممکن است نیاز به توجه خاصی به هویت‌ها در تدوین سیاست‌ها جهت گسترش توسعه داشته باشیم. هدف این مطالعه، به کارگیری روش کیو جهت تدوین یک نوع‌شناسی از کشاورزان با هویت‌های خاص است. این مطالعه بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده موجود از یک مطالعه از کشاورزان در استان خوزستان پایه‌گذاری شده است. بر اساس بررسی ادبیات موضوع، مصاحبه با کشاورزان و کارشناسان کشاورزی، فضای گفت‌وگو با ۱۲۰ گویه ساخته شد. سپس بر اساس رتبه‌بندی‌های انجام شده توسط کارشناسان، ۴۳ نمونه کیو انتخاب شد. پس از آن پنجاه کشاورز که از طریق نمونه‌گیری هدفمند به عنوان مجموعه مشارکت‌کنندگان انتخاب شده بودند، به تکمیل روش مرتب‌سازی کیو پرداختند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد سه نوع هویت تولیدگرایی کارآفرین سلامت‌دوست، تولیدگرایی سنتی و سنتی در میان کشاورزان وجود دارد.

کلیدواژه‌ها:

هویت، کشاورزان، روش‌شناسی کیو، خوزستان، روانشناسی اجتماعی

مقدمه

طور گسترده‌ای به عنوان کشاورزی چندکارکردی تغییر نام دهد؛ اصطلاحی که عملکردهای چندکارکردی را در کشاورزی پساتولیدگرایی اروپا بهتر منعکس می‌کند. به علاوه اصطلاح کشاورزی تولیدگرایی جدید (مدرن) اخیراً برای اشاره به رژیم‌های کشاورزی در حال ظهور که در آن تولید، دوباره به یک هدف اصلی تبدیل می‌شود، و نیز به منظور جبران کمبود مواد غذایی ناشی از رشد جمعیت جهانی و تغییرات اقلیمی معرفی شده است (Wilson, 2015). این چارچوب رژیم‌های سیاسی کشاورزی به عنوانی ابزاری مفید برای درک توسعه و تغییر کشاورزی در اروپا در دوره پس از جنگ جهانی دوم مورد استفاده قرار گرفته است. با این حال محققان این سؤال را مطرح کرده‌اند که آیا رژیم‌های مشابه در خارج از اروپا نیز قابل اجرا هستند (Wilson, 2008).

در ایران تحقیقات کمی به موضوع انتقال یا گذار کشاورزی پرداخته‌اند. بنابراین با توجه به بحران فعلی و در حال رشد در بخش کشاورزی ایران و نیاز به تغییر، نیاز قابل توجهی به درک این نکته وجود دارد که چگونه افراد کلیدی در بخش‌های کشاورزی و

اخیراً محققان کشاورزی و روستایی در اتحادیه اروپا و دیگر اقتصادهای پیشرفته دنیا، تحقیقات و بحث‌های گسترده‌ای درباره مفهوم دوره کشاورزی «پساتولیدگرا» انجام داده‌اند. دوران پساتولیدگرا پس از نقد کشاورزی تولیدگرا به وجود آمد. در تولیدگرایی، هدف، افزایش تولید در مقیاس بزرگ و اقتصادی، تکیه زیاد بر استفاده از نهاده‌های خارجی مانند ماشین‌آلات، کود و آفت‌کش‌ها، و نیروی کار متخصص و ماشینی‌سازی بود (Wilson, 2008). این در حالی است که سیاست‌های پساتولیدگرایی تأکید می‌کند که کشاورزی نباید منحصراً بر تولید فیبر و مواد غذایی متمرکز باشد؛ بلکه باید ابعاد چندگانه‌ای را با تأکید بر کیفیت مواد غذایی، محافظت زیست‌محیطی، بهزیستی اجتماعی و دور شدن از یارانه‌های تولید تحت حمایت دولت که مشوق کشاورزی فشرده است، تحقق بخشد (Walford, 2003; Mather, Hill, & Nijnik, 2006; Wilson, 2008). بحث‌های انتقادی در مورد اصطلاح پساتولیدگرایی (Mather et al., 2006) کمک کرد کشاورزی پساتولیدگرا به

* نویسنده مسئول:

دکتر مسعود یزدان‌پناه

نشانی: خوزستان، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی.

تلفن: ۳۶۵۲۳۳۴۸ (۶۱) ۶۱۸+

پست الکترونیکی: masoudyazdan@gmail.com

استرایکر (۱۹۸۰؛ ۱۹۶۸) اشاره می‌کند که ما دارای اجزای مختلفی از خود برای هر نقشی که در زندگی اشغال می‌کنیم هستیم. اهمیت هسته مرکزی نظریه هویت، در درک رفتار است. در یک واژه روانشناسانه‌تر، درک و پیش‌بینی رفتار است (Terry, Hogg, & White, 1999). بنابراین هویت خود، به طور کلی به عنوان برجسی تفسیر می‌شود که افراد برای توصیف خود استفاده می‌کنند و همچنین چیزی که انتظار می‌رود تأثیر مهمی بر نیت رفتاری افراد داشته باشد (Cook et al., 2002). استرایکر (۱۹۶۸) استدلال می‌کند که خود نه تنها توسط ساختار اجتماعی وسیع‌تر تحت تأثیر قرار می‌گیرد، به نوبه خود، به صورتی فعال، ایجادکننده رفتارهای اجتماعی است.

هویت از طریق فرایندهای خودطبقه‌بندی و یا تعیین تصور از خود شکل می‌گیرد. خودطبقه‌بندی بدان معناست که یک فرد خودش را متعلق به یک گروه خاص می‌بیند و به عنوان یک عضو از گروه، از طریق مقایسه اجتماعی، خود را شبیه دیگر اعضای گروه و متفاوت از اعضای گروه‌های دیگر می‌بیند (Hogg, Terry, & White, 1995). اخیراً هویت به یک موضوع قابل توجه در بسیاری از زمینه‌های کار و زندگی تبدیل شده است (Stenholm & Hytti, 2014). در همین راستا در ادبیات علمی کشاورزی نیز موضوع هویت کشاورزان به طور چشم‌گیری مورد توجه قرار گرفته است که به مسائل مختلفی مانند جنسیت (Brandth, 2002)، حرفه‌ای‌گری (Gonzales & Benito, 2001)، مشارکت در عمل جمعی (Klandermans, Sabucedo, Rodriguez, de Weerd, 2002)، احساس غرور و افتخار کشاورزان (Dessein & Nevens, 2007)، تنوع‌بخشی به فعالیت‌های مزرعه (Bryant, 1999; Carter, 2001; Mikko Vesala, Peura, & McElwee, 2007; Sharpley & Vass, 2006) و طرح‌های کشاورزی-زیست‌محیطی (Lockie, 2006) پرداخته‌اند.

بعضی از این تحقیقات به صورت خاص به بررسی هویت کشاورزان و چگونگی تحت تأثیر قرار گرفتن آن به وسیله تغییرات و سیاست‌گذاری‌های جدید در بخش کشاورزی پرداخته‌اند (Bryant, 1999; Dessein & Nevens, 2007; Gonzales & Benito, 2001; Mikko Vesala et al., 2007; Vesala & Vesala, 2010; McElwee, 2008; Bryant, 2012). به عبارت دیگر، در این مطالعات هویت برای درک و توضیح ماهیت تغییرات جاری در بخش کشاورزی و موفقیت اهداف پیش‌بینی شده در سطح سیاست‌گذاری مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در همین خصوص، براینانت^۱ (۱۹۹۹) بیان می‌کند هویت در درک تنوع‌بخشی فعالیت‌ها در مزارع و فهم اینکه چرا افراد در تنوع‌بخشی درگیر می‌شوند بسیار مهم است. شارپلی و واس (۲۰۰۶) نیز نشان دادند موفقیت تنوع‌بخشی در تولیدات مزرعه (مانند ایجاد گردشگری در کنار تولید) ممکن است اتخاذ هویت غیرتولیدگرایی و هویت خدمات‌محور را طلب کند.

سیاسی، تغییرات فعلی و نیاز به تغییر را چارچوب‌بندی می‌کنند. آیا یک گذار پساتولیدگرایانه به کشاورزی پایدارتر و چندمنظوره در حال وقوع است؟ و یا تأکید بسیاری بر تولیدگرایی بازارمحور و فناوریانه وجود دارد؟

تدوین سیاست برای گذار کشاورزی تنها در صورتی می‌تواند مؤثر باشد که سیاست برای ذی‌نفعان قابل درک بوده و در سطح مزرعه مورد پذیرش قرار گیرد. در کشورهایی مانند ایران که در آن باورهای سنتی و مذهبی در تصمیم‌گیری‌های روزمره اهمیت می‌یابند (Yazdanpanah, Feyzabad, Forouzani, Moham-madzadeh, & Burton, 2015)، عوامل فرهنگی مندرج در هویت می‌توانند از موانع عمده تغییر رژیم کشاورزی باشند (Burton, Kuczera, & Schwarz, 2008). در نتیجه به اعمال چارچوبی نیاز است که فرهنگ و هویت را به عنوان یک عامل کلیدی مهم در ایران مورد توجه قرار دهد. یکی از رویکردهای اخیر برای درک تأثیر هویت توسط برتون و ویلسون (Burton & Wilson, 2006) و بر اساس «نظریه هویت»، ارائه شده توسط روانشناس اجتماعی شلدون استرایکر (Stryker & Burke, 2000) پیشنهاد شده است.

برتون و ویلسون (۲۰۰۶) پیشنهاد می‌کنند که خودباوری افراد در مورد خاص بودن، نقش‌هایی که چنین شخصی باید ایفا کند و تعهدی که به آن هویت خاص دارد، نقش مهمی در تعیین انتخاب‌های رفتاری کشاورزان به خصوص هنگامی ایفا می‌کند که رفتارهای «جدید» باورهای موجود در فرد را در مورد «کشاورز خوب» به چالش می‌کشند. درک این «هویت‌ها» و نقش‌های مرتبط با آنها می‌تواند به سیاست‌گذاران هم در بررسی مسأله عدم‌تجانس و ناهمگونی در جوامع کشاورزی و هم در شناخت اینکه کدام رفتارها از لحاظ فرهنگی مهم هستند، کمک کند و در انتقال کشاورزی به یک حالت پایدارتر مؤثر واقع شود. بنابراین شناخت طبقات هویتی کشاورزان ضروری است. هدف این تحقیق شناخت هویت کشاورزان است.

مروری بر ادبیات موضوع

هویت، بخشی از خودپنداره است و به عنوان پاسخی به سؤال «من چه کسی هستم؟» مطرح است (Vesala & Vesala, 2010; Stenholm & Hytti, 2014). همچنین به معنی لقب یا اصطلاحی برای توصیف خود است (Cook, Kerr, & Moore, 2002). مفهوم هویت فردی از نظریه هویت استرایکر گرفته شده است (Stryker & Burke, 2000). براساس نظریه استرایکر خود عبارت از مجموعه نقش‌های ساختاریافته اجتماعی است که نشان می‌دهد شخص تا چه حد خود را مسئول تحقق معیارهایی می‌بیند که برای ادای یک نقش اجتماعی خاص لازم است (Pelling & White, 2009). این نقش اجتماعی از تجربه اجتماعی گرفته شده است (Burton, 2004). زمانی که تجربه در فرد درونی شود و فرد این درک خاص جهان را از خودش بپذیرد، هویت ایجاد می‌شود (Stryker, 1980).

1. Bryant

اروپا تحقیقات گسترده‌ای در این زمینه انجام گرفته است.

نتایج مطالعات قبلی در زمینه هویت تا حدودی متناقض‌اند. برای مثال، تحقیق بورتون و ویلسون نشان داد هویت سنتی یا تولیدگرا هنوز هم در میان کشاورزان غالب است (Burton & Wil-son, 2006). هویت تولیدکننده کشاورز متکی به ظاهر فیزیکی مزرعه و محصول و ظرفیت تولید بوده است که از طریق عملکرد محصول در هکتار سنجیده می‌شود (Burton, 2004). با این حال، در اروپا شواهدی نیز وجود دارد که نشان می‌دهند یک تغییر از هویت‌های سنتی به سمت هویت‌های جدید (غیر سنتی) وجود دارد. برای مثال، هویت جدیدی مانند هویت کارآفرینی، در میان کشاورزان در حال ظهور است (Bryant, 1999; Gonzales & Benito, 2001; Carter, 2001; Vesala & Rantanen, 1999; Podedworna, 1998; Yakova, 2006; Laoire, 2002).

به گفته برایانت (1999) کشاورزان کارآفرین به دنبال کسب سود فراتر از کشاورزی سنتی هستند و بر نوآوری، مخاطره‌پذیری، تنوع و گوناگونی مزرعه تأکید می‌کنند (Stenholm & Hytti, 2014). مطالعاتی نیز وجود دارند که انواعی از هویت را شناسایی نموده‌اند. برای مثال، نیسکا و همکاران در مطالعه خود آشکار ساختند که کشاورزان خود را تولیدکننده، کارآفرین، نه تولیدکننده و نه کارآفرین و هم تولیدکننده و هم کارآفرین می‌بینند (Niska, 2012). Vesala, Vesala, در اسکاتلند، گوپلم و همکاران (Guillem, Barnes, Rounsevell, & Renwick, 2012) چهار نوع هویت ناهمگن برای کشاورزان شناسایی کردند: سودگرا، چندکارکردگرا، سنت‌گرا و تفریح‌گرا (Guillem, Barnes, Rounsevell, & Renwick, 2012). همچنین در مطالعه دیگری در اسکاتلند در رابطه با رفتار زیست‌محیطی، بارنز و همکاران (۲۰۱۱) سه نوع هویت مختلف شامل مقاومت‌کنندگان^۱، تک‌کارکردگرایان^۲ و چندکارکردگرایان^۳ تشخیص دادند (Barnes, Willock, Toma, & Hall, 2011).

جیمز و هندریکسن سه نوع هویت را با هم مقایسه نمودند. آنان شواهدی یافتند که نشان می‌دهد هر سه هویت کشاورز (حافظ محیط‌زیست در مقابل تولیدگرا، خوش‌بینانه در مقابل بدبینانه و سنتی در مقابل فن‌سالار) با اندازه مزرعه در ارتباط هستند (James & Hendrickson, 2010). در یک بررسی که در کل اسپانیا صورت گرفت مشخص شد اگرچه کشاورزان اغلب خود را به عنوان «کارگر» می‌شناسند، تعداد قابل توجهی از آنان خود را به عنوان «حرفه‌ای» (۸/۱۴٪) یا تاجر (۳/۱۲٪) می‌شناسند که این گروه می‌تواند به عنوان کارآفرین نیز در نظر گرفته شوند (Gonzales & Benito, 2001). این هویت‌های جدید (حرفه‌ای و تاجر) در میان جوانان و کشاورزان تحصیل کرده شایع‌ترند. هویت

مشخص کردن هویت‌های متفاوت کشاورزان یک گام ضروری به منظور تشویق افراد به پذیرش بهترین فناوری‌ها و تکنیک‌های کشاورزی است (Barnes & Toma, 2011). یکی از مزایای دیگر نوع‌شناسی این است که به درک رهیافت‌های کلی درباره یک موضوع کمک می‌کند و در نتیجه می‌تواند استراتژی‌های اطلاعاتی مناسب برای انواع مختلف کشاورزان را تشخیص دهد که ممکن است به طور مؤثری مانع از انتقال کارآمد اهداف سیاسی شوند (Barnes, Willock, Toma, & Hall, 2011). با این حال تاکنون هیچ‌گونه مطالعه‌ای در زمینه شناسایی هویت کشاورزان ایران انجام نشده است. هدف این تحقیق، شناسایی انواع هویت کشاورزان شوشتر در استان خوزستان با استفاده از روش کیو است.

شهرستان شوشتر با عرض جغرافیایی ۳۱ درجه و ۵۸ دقیقه شمالی و طول جغرافیایی ۴۸ درجه و ۵۴ دقیقه شرقی، در ارتفاع ۱۱۰ متری از سطح دریا قرار دارد (Zarey, Modhej, & Lorza-deh, 2011). به لحاظ فاصله نسبتاً زیاد از خلیج فارس، از رطوبت هوا در این شهرستان کاسته می‌شود. لذا دارای آب‌وهوای گرم و نیمه‌مرطوب است (Yeganeh, 2011). این شهرستان بین دو رودخانه کارون و دز قرار دارد و یکی از قطب‌های کشاورزی استان خوزستان به شمار می‌آید (Shoshtari & Omani, 2012).

در این شهرستان نیز همانند کل کشور، تمرکز و سیاست دولت بر شیوه تولیدگرایی و افزایش تولید برای خودکفایی است که در راه رسیدن به این هدف، تبعات منفی زیادی به بخش کشاورزی و منابع طبیعی وارد گردیده است (Yazdanpanah, Hayati, Zamani, Karbalaee, & Hochrainer-Stigler, 2013; Rezaei-moghadam, Karami, & Gibson, 2005).

با آشکار شدن این تبعات، حرکت‌هایی در جهت تغییر مسیر به سمت پایداری انجام شده است. اما سیاست‌های دولت زمانی اجرا خواهد شد که کنشگران صفی یا نهایی در بخش کشاورزی (کشاورزان) دیدگاه و ذهنیت مناسبی در آن جهت داشته باشند. در غیر این صورت سیاست‌های مذکور هرگز به عمل و اجرا نخواهد رسید. با توجه به این موارد، سؤال اصلی این تحقیق این است که کشاورزان منطقه شوشتر، چه ذهنیتی نسبت به کشاورزی و کشاورز (خود) دارند. آیا همچنان به کشاورزی خود به شیوه مدرن و تولیدگرایی و افزایش تولید می‌نگرند و خود را فقط یک کشاورز تولیدکننده می‌بینند؟ یا تصور و هویت متفاوتی درباره خود دارند؟

شناخت این هویت‌ها برای اجرایی شدن سیاست‌های دولت بسیار مهم است. بدون این شناخت اکثر برنامه‌های دولت به صورت آزمون و خطا انجام خواهد شد که بسیار گران و هزینه‌بر است. در مقابل، با شناخت و طبقه‌بندی کشاورزان به گروه‌های همگن، مداخلات دولتی بسیار هدفمند و با هزینه مناسب و مقرون به صرفه به کشاورزان ارائه خواهد شد (Barnes & Toma, 2011). اگرچه تحقیقات در ایران در این زمینه بسیار نادر است، در

2. Resistors
3. Apathists
4. Multifunctionalists

جدول ۱. تعداد گویه‌های فضای گفتمان مطالعه بر اساس روش ساختارمند

تعداد گویه	طبقه	تعداد گویه	طبقه
۵	تداوم	۴	خودتقسیمی
۵	وابستگی	۵	ارزش‌های اجتماعی
۴	آینده	۴	خودکارایی
۵	رشد مدار (تمایل به گسترش)	۱۱	ارزشهای زیست‌محیطی
۶	وظیفه کشاورز	۵	خوش‌بینی
۶	وظیفه دولت	۶	خودکنترلی
۵	من	۶	ریسک‌پذیری
۱۷	تولیدگرایی	۸	نوآور بودن
۵	کشاورزی اجباری	۵	نگرش نسبت به تکنولوژی
۳	سستی	۵	استقلال

نظام‌های پژوهش‌های روستایی

(McKenzie, 2007) فضای گفتمان به معنی شناسایی منابع به صورت کتبی یا شفاهی است که شامل ایده‌ها، نظرات، ارزش‌ها و خواسته‌ها در مورد مسأله مورد مطالعه است. از فضای گفتمان، مجموعه بزرگی از اظهارات و عبارات به دست می‌آید. این مجموعه باید به تعداد قابل کنترلی (معمولاً کمتر از ۶۰ عبارت) کاهش یابد (Cuppen, Breukers, Hisschemöller, & Bergsma, 2010). در این پژوهش که در آن گردآوری فضای گفتمان به روش ساخت‌یافته بوده است (جدول شماره ۱)،

پس از مرور منابع و پیشینه موضوع (Gonzales & Benito, 2001; Mikko Vesala et al., 2007; Vesala & Vesala, 2010; McElwee, 2008; Burton, 2004; Stenholm & Hytti, 2014; McGuire et al., 2012)، انجام مصاحبه با کشاورزان و کارشناسان کشاورزی در منطقه و همچنین مشاهدات محققین، تعداد زیادی از گویه‌های مرتبط به موضوع بر اساس طبقات مربوط و مرتبط با هویت جمع‌آوری گردید (۲۰۸ گویه). پس از ویرایش و بررسی‌های صورت گرفته، گویه‌های مشابه و تکراری حذف شده و در نهایت ۱۲۰ گویه باقی ماندند که فضای گفتمان پژوهش حاضر را تشکیل دادند (جدول شماره ۱).

مرحله دوم: نمونه کیو^۵

یک زیرمجموعه از اظهارات انتخاب شده از فضای گفتمان، نمونه کیو را تشکیل می‌دهد (Valenta & Wigger, 1997). هیچ ملاکی وجود ندارد که با قطعیت تعداد گزاره‌ها در نمونه کیو را مشخص کند؛ اما نمونه کیو باید تمام جنبه‌های موضوع پژوهش

8. Q Sample

کارآفرین در میان کشاورزانی که مزارع بزرگ‌تری دارند شایع‌تر است (Gonzales & Benito, 2001; Carter, 2001; Shucksmith & Herrmann, 2002). همچنین، نتایج این تحقیق از یک نظر دیگر نیز می‌تواند با اهمیت باشد. با مقایسه نتایج این تحقیقات با تحقیقات انجام گرفته در کشورهای اروپایی می‌توان تا اندازه‌ای شباهت‌ها و تفاوت‌های دو گروه را تبیین نمود. این امر مسلماً در سیاست‌گذاری‌های آینده در زمینه ارائه فناوری و نوآوری‌های ارائه شده به کشاورزان می‌تواند بسیار مفید باشد.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر در سال ۱۳۹۴ در شهرستان شوشتر انجام شد. این تحقیق، از نوع اکتشافی بوده که با بهره‌گیری از روش کیو^۵ و نرم‌افزار پی‌کیومتد^۶ صورت پذیرفته است. روش‌شناسی کیو^۵ را ویلیام استیفنسون در دهه ۱۹۳۰ میلادی ابداع کرد. او در پاسخ به این پرسش که چه چیزهایی افراد را منحصر به فرد می‌سازد به این روش دست یافت (Moradian, 2011). برای اجرای روش کیو^۵ در پژوهش حاضر از یک فرایند پنج‌مرحله‌ای استفاده شده است که در ادامه هر یک از این مراحل و نحوه انجام آنها شرح داده می‌شود.

مرحله اول: گردآوری فضای گفتمان^۷

فضای گفتمان طیف گسترده‌ای از بحث‌ها و گفتمان‌ها در مورد مسأله مورد مطالعه را تشکیل می‌دهد (Previte, Pini, & Haslam-

5. Q Methodology

6. PQMethod

7. Definition of the concourse

بسیار موافق (۲-)	موافق (۱-)	بی نظر (۰)	موافق (۱-)	بسیار موافق (۲-)
۷				۷
	۹		۹	

۱۱

مجله پژوهش‌های روستایی

تصویر ۱. توزیع دسته‌بندی گویه‌های کیو

کشاورزی و کشاورزان آنجا به خوبی معروف باشند (کشاورز خوب و ماهر). بنابراین، نه روستا (کوشک، آبگرمک سفلی، نی سیاه، یبار، چمترخان سفلی، سرداران، گوریه، نور محمدی و شهید شرافت) از مناطق مختلف شهرستان انتخاب شد. سپس با توجه به اطلاعات به دست آمده از سازمان جهاد کشاورزی و مراکز خدمات کشاورزی، کشاورزان نمونه در هر روستا انتخاب و در مطالعه شرکت داده شدند.

مرحله چهارم: مرتب‌سازی کیو^{۱۰}

در پژوهش کیو از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود گویه‌ها را (که هر کدام بر روی یک کارت کوچک نوشته شده است) از نظر شخصی خود، با توجه به اولویت‌ها، قضاوت‌ها یا احساساتشان درباره موضوع تحت بررسی، جای‌گذاری کنند. این کار به کمک جدول مرتب‌سازی صورت می‌گیرد (Poya & Loghmani, 2013). در پژوهش حاضر، نمودار کیو یا جدول مرتب‌سازی برای ۴۳ گویه تنظیم شد (تصویر شماره ۱). نوع توزیع بر تحلیل‌های آماری بی‌تأثیر است. به این معنی که تعداد و نوع عامل‌ها بر حسب چگونگی توزیع تغییر نمی‌کنند (Khoshgouyanfard, 2006). همان‌طور که در تصویر شماره ۱ ملاحظه می‌شود، نمودار کیو در این مطالعه دارای یک طیف پنج‌درجه‌ای است. مشارکت‌کنندگان باید در هر یک از ستون‌های (+۲) و (-۲)، هفت گویه، در هر یک از ستون‌های (+۱) و (-۱)، نه گویه، و نهایتاً یازده گویه باقی مانده را در ستون (۰) جای دهند. مرتب‌سازی گویه‌ها در پژوهش توسط هر مشارکت‌کننده تقریباً یک ساعت و نیم به طول انجامید.

را پوشش دهد (Ahmadian & Eslami, 2014). بنابراین فرایند انتخاب تعداد عبارات بسیار دشوار است؛ ولی به طور معمول بین ۳۰ تا ۶۰ عبارت در نظر گرفته می‌شود (Previte et al., 2007). در پژوهش حاضر به منظور انتخاب نمونه کیو، گویه‌های به دست آمده در فضای گفتمان توسط شش تن از اعضای هیأت علمی به عنوان متخصصان و صاحب‌نظران بر اساس معرف بودن گویه‌ها از طبقه موردنظر اولویت‌بندی گردید. مزایای این روش آن است که گویه‌ها از تمامی طبقات انتخاب می‌شوند و علاوه بر این، بیشترین انطباق را با موضوع پژوهش دارند. با توجه به اولویت‌بندی‌های صورت گرفته، ۴۳ گویه به عنوان نمونه کیو انتخاب شدند.

مرحله سوم: انتخاب مشارکت‌کنندگان^۹

از آنجا که پژوهش‌های انجام شده بر اساس روش کیو، برای نمونه‌گیری از دنیای افکار و ذهنیت افراد و نه از جمعیت مردم طراحی شده‌اند، نمونه‌های (آماري) کوچک و گلچین شده انتخاب خواهند شد (Khoshgouyanfard, 2006). قابل ذکر است در این روش، گوناگونی افراد مهم‌تر از تعداد آنهاست و درمورد تعداد مشارکت‌کنندگان نیز هیچ ملاک مشخصی وجود ندارد (Ahmadian & Eslami, 2014). بنابراین از آنجایی که لازم نیست تعداد زیادی شرکت‌کننده وجود داشته باشد، گروهی متشکل از ۴۰ تا ۶۰ مشارکت‌کننده می‌تواند بسیار مفید باشد (Watts & Stenner, 2005). در پژوهش حاضر ۵۰ شرکت‌کننده از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. برای انتخاب مشارکت‌کنندگان، لازم است در ابتدا انتخاب روستاها به گونه‌ای صورت گیرد که اولاً بتواند تمامی وسعت شهرستان شوشتر را تحت پوشش قرار دهد و ثانیاً

10. Q Sorting

9. Selection of the participants

مرحله پنجم: تحلیل عاملی کیو^{۱۱}

آنجایی که در این پژوهش کشف نگرش‌های مختلف مدنظر است و رویکرد اکتشافی دارد، از روش واریماکس برای چرخش عامل‌ها استفاده گردید و نتایج استخراج شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (Ahmadian & Eslami, 2014).

یافته‌ها

با توجه به جدول شماره ۲، کشاورزان مورد بررسی دارای سه نوع هویت می‌باشند. همچنین سهمی از واریانس که توسط هر

پس از مرتب‌سازی و دسته‌بندی گویه‌های کیو توسط مشارکت‌کنندگان، اطلاعات گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل عاملی، مورد پردازش آماری قرار می‌گیرند. در این مطالعه، تحلیل داده‌های کیو با استفاده از نرم‌افزار پی‌کیومتد صورت گرفت. در ابتدا از روش سنتروئید برای استخراج عوامل استفاده شد. از

11. Q factor analysis

جدول ۲. ماتریس بارهای عاملی هویت کشاورزان پس از چرخش عامل‌ها

طبقه‌بندی کیو	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	طبقه‌بندی کیو	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳
۱	۰/۲۰۱۳	-۰/۲۹۳۰	۰/۷۴۹۴ ^x	۲۶	-۰/۴۰۴۳ ^x	۰/۰۷۳۹	-۰/۳۴۶۷
۲	۰/۰۵۶۶	-۰/۴۵۳۱ ^x	-۰/۱۲۶۳	۲۷	-۰/۴۰۴۳ ^x	۰/۰۷۳۹	-۰/۳۴۶۷
۳	۰/۰۱۱۶	-۰/۲۶۷۹	۰/۴۰۳۳ ^x	۲۸	-۰/۴۰۴۳ ^x	۰/۰۷۳۹	-۰/۳۴۶۷
۴	۰/۲۷۳۱	-۰/۳۷۹۱	-۰/۵۷۲۶ ^x	۲۹	۰/۷۱۲۸ ^x	-۰/۳۳۴۴	۰/۲۸۴۵
۵	۰/۱۶۹۲	-۰/۳۳۹۴	۰/۵۳۱۵ ^x	۳۰	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۶	۰/۳۳۹۸	-۰/۳۱۷۱	۰/۵۱۴۴ ^x	۳۱	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۷	۰/۲۴۵۱	-۰/۶۲۳۳ ^o	-۰/۵۴۳۷	۳۲	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۸	-۰/۵۲۲۸	-۰/۲۴۹۰	۰/۶۶۰۰ ^x	۳۳	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۹	۰/۲۷۹۴	-۰/۳۸۵۲	۰/۷۸۹۲ ^x	۳۴	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۱۰	۰/۲۵۰۵	-۰/۴۵۴۸	۰/۷۱۷۰ ^x	۳۵	۰/۸۰۹۳ ^x	-۰/۲۹۲۷	۰/۳۹۱۵
۱۱	۰/۲۵۷۶	-۰/۳۵۲۱	۰/۶۶۴۵ ^x	۳۶	-۰/۷۴۹۳ ^x	-۰/۲۷۸۶	-۰/۴۱۳۷
۱۲	۰/۶۱۹۵ ^x	-۰/۳۱۶۶	-۰/۵۰۲۸	۳۷	۰/۲۵۸۷	-۰/۵۶۷۵ ^x	-۰/۳۹۶۶
۱۳	۰/۲۱۷۱	۰/۰۹۰۰	۰/۵۲۸۰ ^x	۳۸	۰/۱۳۳۷	-۰/۸۷۴۵ ^x	-۰/۲۵۶۵
۱۴	۰/۲۵۱۳	۰/۰۹۲۰	۰/۴۲۷۲ ^x	۳۹	۰/۱۱۲۲	-۰/۸۰۸۵ ^x	-۰/۲۸۳۹
۱۵	-۰/۳۱۴۰	۰/۲۹۲۷	-۰/۲۹۲۳	۴۰	۰/۷۰۶۳ ^x	-۰/۳۳۷۰	-۰/۳۲۱۶
۱۶	۰/۱۶۹۲	-۰/۳۳۹۴	۰/۵۳۱۵ ^x	۴۱	۰/۱۹۰۲	-۰/۶۹۹۹ ^x	-۰/۲۰۹۲
۱۷	۰/۲۳۴۴	-۰/۶۷۸۰ ^x	-۰/۵۴۲۰	۴۲	-۰/۳۵۰۸	۰/۲۷۱۵	-۰/۲۷۳۱
۱۸	۰/۲۰۱۳	-۰/۲۹۳۰	۰/۷۴۹۴ ^x	۴۳	۰/۶۰۴۰ ^x	-۰/۵۵۰۱	-۰/۰۹۴۳
۱۹	۰/۲۰۱۳	-۰/۲۹۳۰	۰/۷۴۹۴ ^x	۴۴	۰/۲۱۷۲	-۰/۷۱۸۱ ^x	-۰/۴۸۱۹
۲۰	۰/۲۷۳۱	-۰/۳۷۹۱	-۰/۵۷۲۶ ^x	۴۵	۰/۲۵۸۷	-۰/۵۶۷۵ ^x	-۰/۳۹۶۶
۲۱	-۰/۵۲۲۸	-۰/۲۴۹۰	۰/۶۶۰۰ ^x	۴۶	۰/۶۰۴۰ ^x	-۰/۵۵۰۱	-۰/۰۹۴۳
۲۲	۰/۱۲۲۸	-۰/۷۲۳۶ ^x	-۰/۰۰۱۱	۴۷	۰/۱۹۰۲	-۰/۶۹۹۹ ^x	-۰/۲۰۹۲
۲۳	۰/۱۲۲۸	-۰/۷۲۳۶ ^x	-۰/۰۰۱۱	۴۸	۰/۱۳۳۷	-۰/۸۷۴۵ ^x	-۰/۲۵۶۵
۲۴	۰/۱۲۲۸	-۰/۷۲۳۶ ^x	-۰/۰۰۱۱	۴۹	۰/۶۰۴۰ ^x	-۰/۵۵۰۱	-۰/۰۹۴۳
۲۵	۰/۱۲۲۸	-۰/۷۲۳۶ ^x	-۰/۰۰۱۱	۵۰	-۰/۳۱۴۰	۰/۲۹۲۷	-۰/۲۹۲۳

جدول ۳. واریانس تبیین شده هر عامل

عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	درصد واریانس تبیین شده
۲۰٪	۲۲٪	۱۹٪	

مشخصات بین عامل‌ها

می‌دهد، در عامل اول، گویه «کشاورزان باید همچون کارمندان دولتی دیده شوند و به شدت به وسیله دولت حمایت شوند» دارای بهترین رتبه (۱) است و بیشترین امتیاز عاملی (۱/۶۷) را به خود اختصاص داده است. از این رو بیانگر این موضوع است که اکثر مشارکت‌کنندگان گروه اول، با این گویه کاملاً موافق بوده‌اند. به عبارت دیگر، مشارکت‌کنندگان خواستار حمایت هرچه بیشتر دولت از کشاورزان می‌باشند. علاوه بر این گویه «یک کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام، کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد» پایین‌ترین رتبه (۴۳) را با کمترین امتیاز عاملی (۱/۵۷-) کسب کرده است که نشان می‌دهد اکثر مشارکت‌کنندگان این گروه با این گویه کاملاً مخالف بوده‌اند.

در عامل دوم، گویه «یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعه‌اش کشت کند» به عنوان بهترین رتبه (۱) و بالاترین امتیاز (۱/۸۱) تعیین شده است که نشان می‌دهد کشاورزان به دنبال تنوع در مزرعه بوده و با تک‌کشتی مخالف‌اند. از طرف دیگر، گویه «وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرحبخش، جذاب و توریستی برای جامعه است» پایین‌ترین رتبه (۴۳) و کمترین امتیاز (۱/۶۸-) را به خود اختصاص داده است که نشان می‌دهد کشاورزان به شدت با این گویه مخالف‌اند. در عامل سوم نیز گویه «کشاورزان باید همچون کارمندان دولتی دیده شوند و به شدت به وسیله دولت حمایت شوند» دارای بهترین رتبه (۱) و بالاترین امتیاز (۱/۸۵) و گویه «من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم» پایین‌ترین رتبه (۴۳) و کمترین امتیاز (۱/۵۱-) را به خود اختصاص داده است که نشان می‌دهد کشاورزان با گسترش وسعت مزرعه و کار خود به شدت مخالف بوده‌اند.

مشخصات بین عامل‌ها

در این مرحله، نرم‌افزار اطلاعاتی مشخصات عامل‌های استخراج شده نظیر رتبه‌بندی‌های کیو، ضریب همبستگی میانگین بر هر عامل، ضریب پایایی مرکب جهت هر عامل و خطای استاندارد عامل‌ها را گزارش می‌کند (جدول شماره ۵). در این جدول پایایی مرکب بیانگر پایایی و اعتبار عامل‌های استخراج شده است و هر چه پایایی بیشتر باشد خطای استاندارد عامل کمتر است (MO- hammedi Tamari, Ahmadvand, & Ghasemi, 2014). با توجه به جدول شماره ۵، عامل‌ها از اعتبار خوبی برخوردارند و میزان خطای استاندارد عامل‌ها نیز بسیار کم است. در این پژوهش ضریب پایایی برای تمام عامل‌ها ۰/۸۰ در نظر گرفته شده است.

عامل تبیین می‌شود نیز در جدول شماره ۲ قابل مشاهده است. عامل‌های یک و سه هر کدام شامل ۱۶ مشارکت‌کننده می‌باشند (بارهای عاملی ستاره‌دار در هر عامل). افراد به دلیل مشابهت در مرتب‌سازی گویه‌های کیو، در دسته‌بندی‌ها قرار گرفته‌اند و هویت کشاورزی مشابهی دارند. عامل دو نیز شامل پانزده مشارکت‌کننده است. در مجموع ۴۷ نفر این سه عامل را تشکیل می‌دهند. در هر یک از عوامل، یک ضریب همبستگی برای هر رتبه‌بندی کیو انجام شده توسط هر شرکت‌کننده به وسیله نرم‌افزار مورد محاسبه قرار می‌گیرد که این مقدار «بار عاملی^{۱۲}» نام دارد (Webler, Dan- ielson, & Tuler, 2009).

به عبارت دیگر، بار عاملی همبستگی بین هر رتبه‌بندی کیو را با عامل خودش نشان می‌دهد (Akhtar-Danesh, Bau- mann, & Cordingley, 2008). نشان‌دهنده این است که هر رتبه‌بندی تا چه حد با هر یک از عامل‌ها در ارتباط است. تعداد عامل‌های به دست آمده به تنوع در مرتب‌سازی کیو بستگی دارد (Forouzani Karami, Zamani, & Moghaddam, 2013). با توجه به این بارهای عاملی، افراد در گروه‌های مختلف دسته‌بندی می‌شوند (احمدیان و اسلامی ۲۰۱۴) و افرادی که دیدگاه‌های مشابهی نسبت به موضوع دارند، در عامل‌های مشترکی قرار می‌گیرند (Forouzani et al., 2013). هر شرکت‌کننده کیو می‌تواند روی یک عامل، دو عامل یا همه عوامل و یا هیچ‌کدام از عوامل قرار بگیرد. اما در حالت ایده‌آل، هر یک از شرکت‌کنندگان کیو روی یک عامل قرار می‌گیرند (Webler et al., 2009). جدول شماره ۲ بارهای عاملی معنادار را نشان می‌دهد. همچنین از آنجا که بارهای عاملی سه نفر از مشارکت‌کنندگان معنادار نشده است آنان در هیچ یک از عامل‌ها قرار نگرفته‌اند. همچنین سه عامل توانسته‌اند ۶۱٪ واریانس کل را تبیین کنند. همان‌طور که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، عامل‌های یک، دو و سه به ترتیب ۱۹٪، ۲۲٪ و ۲۰٪ واریانس کل را تبیین می‌کنند.

تفسیر هویت‌های شناسایی شده

امتیاز عاملی و رتبه هر یک از گویه‌های کیو برای انواع هویت‌های شناخته شده در جدول شماره ۳ درج شده است. این جدول نشان می‌دهد کدام گویه در عامل‌های به دست آمده، از بالاترین وزن برخوردار است. همان‌طور که جدول شماره ۴ نشان

12. Factor loading

جدول ۴. میزان امتیازهای عاملی و رتبه هر یک از عبارات کیو برای هویت‌های شناخته شده

گویه‌ها		عامل ۱		عامل ۲		عامل ۳	
		رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
۱. کسی که خیلی به فکر محیط زیست باشد تا تولید، کشاورز نیست.		۵	۱/۴۰	۲۵	-۰/۱۳	۲۴	-۰/۱۹
۲. کسی که بتواند بدون استفاده از کود و سم شیمیایی تولید کند، کشاورز واقعی است.		۱۸	-۰/۳۳	۳۴	-۱/۰۴	۱۳	۰/۶۹
۳. کشاورز خوب فردی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید.		۲	۱/۶۳	۲۸	-۱/۲۶	۸	۱/۱۹
۴. به نظر من در کشاورزی باید از نیروی انسانی بسیار کم استفاده کرد و بیشتر از ادوات و ابزار بهره برد.		۲۱	-۰/۱۰	۱۰	-۰/۷۶	۴۰	-۱/۳۱
۵. من دوست دارم فرزندانم هم به شغل کشاورزی روی آورند.		۳۹	-۱/۳۹	۱۶	-۰/۴۰	۳۱	-۰/۷۲
۶. کشاورزان واقعی نباید کار دیگری در خارج از مزرعه داشته باشند.		۹	-۰/۸۷	۳۷	-۱/۱۴	۹	۱/۰۶
۷. به نظر من یک کشاورز خوب، جدیدترین تکنولوژی‌های کشاورزی را برای حداکثر سود استفاده می‌کند.		۳۸	-۱/۳۳	۲۹	-۰/۴۰	۳۸	-۱/۲۰
۸. یک کشاورز باید زمانی که کشاورزی سودآور نیست هم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد.		۲۴	-۰/۲۳	۳	۱/۶۳	۳۳	-۰/۷۴
۹. به نظر من کشاورز خوب کشاورزی است که با روش‌های گذشته و قدیمی کشاورزی کند.		۱۴	-۰/۷۰	۳۳	-۰/۹۴	۱۰	۰/۸۲
۱۰. کشاورزان وظیفه دارند که سلامتی زمین، آب و محیط کشاورزی خود را حفظ کنند.		۱۲	-۰/۷۴	۲۲	-۰/۱۰	۲۰	۰/۰۷
۱۱. کشاورزی شغل مخصوص روستا است و فرد باید روستایی باشد و تجربه این کار را داشته باشد.		۷	۱/۲۹	۳۲	-۰/۶۰	۳	۱/۷۴
۱۲. من دوست دارم شغل دیگری غیر از کشاورزی داشته باشم ولی سرمایه، مهارت و امکاناتش را ندارم.		۳۷	-۱/۲۴	۲۴	-۰/۰۴	۱۹	۰/۱۲
۱۳. من می‌توانم موفقیت شغل کشاورزیم را از طریق بازاریابی و ارتباط با مشتریان بهتر کنم.		۱۷	-۰/۳۳	۱۴	-۰/۴۶	۴۱	-۱/۳۵
۱۴. به نظر من یک کشاورز باید سعی کند روش‌های جدید کشاورزی را زودتر از دیگران، به کار گیرد.		۳۰	-۰/۷۰	۱۷	-۰/۳۱	۲۵	-۰/۲۱
۱۵. وظیفه اصلی کشاورزان برآورده کردن نیازهای انسان‌های فعلی است نه حفظ منابع برای نسل‌های آینده.		۲۰	-۰/۱۲	۱۹	-۰/۲۱	۵	۱/۴۳
۱۶. من قصد دارم در آینده علاوه بر کشاورزی به مشاغل دیگری نیز بپردازم.		۱۶	-۰/۴۷	۱۲	-۰/۴۲	۲۷	-۰/۵۸
۱۷. به نظرم کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند نمی‌تواند یک کشاورز باشد.		۳	۱/۵۸	۴۱	-۱/۶۰	۷	۱/۲۰
۱۸. من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم.		۳۶	-۰/۹۸	۵	۱/۴۲	۴۳	-۱/۵۱
۱۹. به نظر من یک کشاورز باید به خاطر حفظ محیط زیست تولید خود را کاهش دهد.		۳۷	-۰/۴۱	۱۱	-۰/۷۵	۲۲	-۰/۱۱
۲۰. مهم‌ترین هدف من در کشاورزی برآورده کردن نیازهای مردم کشورم و تأمین رفاه آنهاست.		۲۲	-۰/۰۵	۷	۱/۱۷	۱۷	۰/۳۲
۲۱. من مطمئنم که می‌توانم در کسب و کار هم به اندازه کشاورزی موفق باشم.		۱۵	-۰/۶۹	۱۸	-۰/۲۷	۱۸	۰/۱۲
۲۲. کشاورزان نباید به خاطر تخریب آب یا خاک مورد سؤال قرار گیرند.		۲۵	-۰/۲۴	۱۲	-۰/۷۴	۳۰	-۰/۷۱
۲۳. ویژگی شخصیتی و مهارتی من خاص کشاورزی است و در مشاغل دیگر (تجارت و کاسبی) مهارت ندارم.		۳۱	-۰/۸۰	۳۱	-۰/۶۰	۱۶	۰/۳۶
۲۴. به نظر خودم من یک کشاورزم تا کارگر، کاسب تاجر یا هر چیز دیگری.		۲۹	-۰/۶۴	۲۶	-۰/۲۳	۳۲	-۰/۷۴
۲۵. وظیفه اصلی کشاورزان باید تولید غذای سالم باشد، ارزانی خیلی مهم نیست.		۱۰	-۰/۸۲	۳۵	-۱/۱۲	۲	۱/۸۱
۲۶. کشاورزان باید همچون کارمندان دولتی دیده شوند و به شدت بوسیله دولت حمایت شوند.		۱	۱/۶۷	۱	-۱/۶۶	۱	۱/۸۵
۲۹. مهم‌ترین هدف من در کشاورزی حداکثر سازی درآمد و کسب سود اقتصادی است.		۱۳	-۰/۷۳	۹	-۰/۸۱	۲۳	-۰/۱۵
۳۰. من ترجیح می‌دهم کارگر استخدام نکنم و همه کارها را خودم انجام دهم.		۸	-۰/۹۷	۴۰	-۱/۵۶	۴	۱/۶۱
۳۱. به نظر من دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در خدمت کشاورزان قرار دهد.		۲۸	-۰/۵۵	۲	۱/۶۶	۳۹	-۱/۲۴
۳۲. کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام و کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد.		۴۳	-۱/۵۷	۴	۱/۴۷	۳۴	-۰/۸۱

گویه‌ها		عامل ۱		عامل ۲		عامل ۳	
رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز	رتبه	امتیاز
۳۳	به نظر من روش‌های جدید کشاورزی روش‌های خوبی نیستند.	۲۶	-۰/۳۵	۲۷	-۰/۲۷	۲۶	-۰/۴۵
۳۴	به نظر من یک کشاورز خوب کشاورزی است که همه درآمد خود را از کشاورزی تأمین می‌کند.	۴۰	-۱/۳۷	۲۰	۰/۱۶	۳۶	-۱/۱۲
۳۵	مهم‌ترین هدف من در انجام کار کشاورزی توسعه و پیشرفت روستای محل زندگیم است.	۳۵	-۰/۸۷	۲۱	۰/۱۰	۲۱	-۰/۰۵
۳۶	کشاورز کسی است که فقط در زمینه کشاورزی مهارت داشته باشد.	۱۹	۰/۲۷	۳۰	-۰/۴۲	۱۵	۰/۳۹
۳۷	یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعه‌اش کشت کند.	۴۲	-۱/۵۷	۱	۱/۸۱	۳۵	-۰/۹۸
۳۸	به نظر من دولت باید حد معینی برای استفاده از سم و کود را تعیین کند.	۳۲	-۰/۸۳	۱۳	۰/۵۸	۲۸	-۰/۶۲
۳۹	من می‌توانم محصولات خود را به طور مستقیم در بازار توزیع کنم.	۳۴	-۰/۸۷	۳۶	-۱/۱۳	۴۲	-۱/۴۹
۴۰	من فکر می‌کنم یک کشاورز نباید در هر شرایطی شغل کشاورزی را که شغل اجدادش بوده است را رها کند و زمین کشاورزی که به او ارث رسیده را بفروشد.	۲۳	۰/۰۰	۸	۱/۱۰	۶	۱/۳۴
۴۱	من به شغل کشاورزی بسیار وابسته نیستم و اگر شغل مناسب‌تری پیدا کنم، فوراً کشاورزی را رها می‌کنم.	۶	۱/۳۴	۲۸	-۰/۳۷	۱۴	۰/۴۹
۴۲	کشاورز خوب کشاورزی است که تا حد ممکن سعی کند مزرعه‌اش را گسترش دهد.	۴۱	-۱/۵۲	۶	۱/۲۹	۳۷	-۱/۲۰
۴۳	به نظر من دولت باید قوانین محکم و سختی در مورد استفاده از منابع آبی و خاکی برای کشاورزی بگذارد.	۳۳	-۰/۸۳	۲۳	۰/۰۳	۲۹	-۰/۶۲
۴۴	وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرح بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است.	۴	۱/۵۲	۴۳	-۱/۶۸	۱۱	۰/۷۷
۴۵	یک کشاورز خوب محصولی را تولید می‌کند که بیشترین قیمت را در بازار داشته باشد.	۱۱	۰/۸۰	۳۹	-۱/۴۶	۱۲	۰/۷۵

مجله پژوهش‌های روستایی

گویه‌ها و امتیازات عاملی آنها در هر عامل

با گویه‌های ۳، ۱۷، ۴۲، ۱، ۳۹ و ۱۱ بسیار موافق (+۲) و با گویه‌های ۳۰، ۳۵، ۳۲، ۵ و ۱۲ بسیار مخالف (-۲) هستند. همچنین با گویه‌های ۲۸، ۲۵، ۱۰ و ۲۱ تا حدودی موافق (+۱) و با گویه‌های ۱۸، ۳۳، ۱۴ و ۲۹ تا حدودی مخالف (-۱) هستند. همچنین افراد این گروه در مورد عبارات ۲، ۴، ۳۸، ۸ و ۲۲ نظری ندارند (۰).

ویژگی‌های هویت نوع دو: تولیدگرای سنتی

همان‌گونه که جدول شماره ۸ نشان می‌دهد، افراد این گروه با گویه‌های ۳۵، ۲۹، ۸، ۳۰، ۴۰ و ۲۰ کاملاً موافق (+۲) و با گویه‌های ۴۲، ۲۶، ۱۷، ۲۷، ۴۳، ۳ و ۶ کاملاً مخالف (-۲) هستند. همچنین با گویه‌های ۴، ۱۹، ۲۲، ۳۶ و ۵ تا حدودی

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، جدول شماره ۶ جایگاه ۴۳ گویه انتخاب شده برای نمونه کیو در هر یک از سه عامل را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، این جدول نشان می‌دهد، مشارکت‌کنندگان متعلق به هر عامل چه نظری نسبت به هر یک از این گویه‌ها داشته‌اند. آرایه‌های عاملی و امتیازات عاملی استاندارد (Z) نیز در جدول شماره ۷ آمده است

ویژگی‌های هویت نوع یک: تولیدگرای کار آفرین سلامت‌دوست

همان‌گونه که جدول شماره ۶ نشان می‌دهد، کشاورزان این گروه

جدول ۵. مشخصات عامل‌ها

مشخصات عامل‌ها	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳
تعداد افراد در هر عامل	۱۶	۱۵	۱۶
میانگین ضریب پایایی	۰/۸۰۰	۰/۸۰۰	۰/۸۰۰
پایایی مرکب	۰/۹۸۵	۰/۹۸۴	۰/۹۸۵
خطای استاندارد عامل‌ها	۰/۱۲۴	۰/۱۲۸	۰/۱۲۴

مجله پژوهش‌های روستایی

جدول ۶. گویه‌ها

عامل ۳	عامل ۲	عامل ۱	گویه‌ها
۰	۰	۲	کسی که خیلی به فکر محیط زیست باشد تا تولید، کشاورز نیست.
۱	-۱	۰	کسی که بتواند بدون استفاده از کود و سم شیمیایی تولید کند، کشاورز واقعی است.
۱	-۲	۲	کشاورز خوب فردی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید.
-۲	۱	۰	به نظر من در کشاورزی باید از نیروی انسانی بسیار کم استفاده کرد و بیشتر از ادوات و ابزار کشاورزی بهره برد.
-۱	۱	-۲	من دوست دارم فرزندانم هم به شغل کشاورزی روی آورند.
۱	-۲	۱	کشاورزان واقعی نباید کار دیگری در خارج از مزرعه داشته باشند.
-۲	-۱	-۲	به نظر من یک کشاورز خوب، جدیدترین تکنولوژی‌های کشاورزی را برای حداکثر سود استفاده می‌کند.
-۱	۲	۰	به نظر من یک کشاورز خوب باید حتی زمانی که کشاورزی سودآور نیست باز هم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد.
۱	-۱	۱	به نظر من کشاورز خوب کشاورزی است که با روش‌های گذشته و قدیمی کشاورزی کند.
۰	۰	۱	کشاورزان وظیفه دارند که سلامتی زمین، آب و محیط کشاورزی خود را حفظ کنند.
۲	-۱	۲	کشاورزی شغل روستا است و فرد برای این کار باید روستایی باشد و تجربه این کار را داشته باشد.
۰	۰	-۲	من دوست دارم شغل دیگری غیر از کشاورزی داشته باشم ولی سرمایه، مهارت و امکاناتش را ندارم.
-۲	۱	۰	من می‌توانم موفقیت شغل کشاورزیم را از طریق بازاریابی و ارتباط با مشتریان بهتر کنم.
۰	۰	-۱	به نظر من یک کشاورز باید سعی کند روش‌های جدید کشاورزی را زودتر از اینکه دیگران به کار گیرند، به کار گیرد.
۲	۰	۰	به نظر من وظیفه اصلی کشاورزان برآورده کردن نیازهای انسان‌های فعلی است نه مواظبت از منابع برای نسل‌های آینده.
۰	۱	۱	من قصد دارم در آینده علاوه بر کشاورزی به مشاغل دیگری نیز بپردازم.
۲	-۲	۲	به نظرم کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند نمی‌تواند یک کشاورز باشد.
-۲	۲	-۱	من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم.
۰	۱	۰	به نظر من یک کشاورز باید به خاطر حفظ محیط زیست تولید خود را کاهش دهد.
۰	۲	۰	مهم‌ترین هدف من در کشاورزی برآورده کردن نیازهای مردم کشورم و تأمین رفاه آنهاست.
۰	۰	۱	من مطمئنم که می‌توانم در کسب و کار هم به اندازه کشاورزی موفق باشم.
-۱	۱	۰	کشاورزان نباید به خاطر تخریب آب یا خاک مورد سؤال قرار گیرند.
۱	-۱	-۱	ویژگی‌های شخصیتی و مهارتی من فقط مخصوص کشاورزی است و در مشاغل دیگر همچون تجارت و کاسبی نیز مهارت ندارم.
-۱	۰	-۱	به نظر خودم من یک کشاورز تا کارگر، کاسب تاجر یا هر چیز دیگری.
۲	-۱	۱	وظیفه اصلی کشاورزان باید تولید غذای سالم باشد، ارزانی خیلی مهم نیست.
۲	-۲	۲	کشاورزان باید همچون کارمندان دولتی دیده شوند و به شدت بوسیله دولت حمایت شوند.
۰	۱	۱	مهم‌ترین هدف من در کشاورزی حداکثر سازی درآمد و کسب سود اقتصادی است.
۲	-۲	۱	من ترجیح می‌دهم کارگر استخدام نکنم و همه کارها را خودم انجام دهم.
-۲	۲	-۱	به نظر من دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در خدمت کشاورزان قرار دهد.
-۱	۲	-۲	یک کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام و کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد.

گویه‌ها	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳
به نظر من روش‌های جدید کشاورزی روش‌های خوبی نیستند.	۰	۰	۰
به نظر من یک کشاورز خوب کشاورزی است که همه درآمد خود را از کشاورزی تأمین می‌کند.	-۲	۰	-۱
مهم‌ترین هدف من در انجام کار کشاورزی توسعه و پیشرفت روستای محل زندگیم است.	-۱	۰	۰
کشاورز کسی است که فقط در زمینه کشاورزی مهارت داشته باشد.	۰	-۱	۱
یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعه‌اش کشت کند.	-۲	۲	-۱
به نظر من دولت باید حد معینی برای استفاده از سم و کود را تعیین کند.	-۱	۱	-۱
من می‌توانم محصولات خود را به طور مستقیم در بازار توزیع کنم.	-۱	-۱	-۲
من فکر می‌کنم یک کشاورز نباید در هر شرایطی شغل کشاورزی را که شغل اجدادش بوده است را رها کند و زمین کشاورزی که به او ارث رسیده را بفروشد.	۰	۱	۲
من به شغل کشاورزی بسیار وابسته نیستم و اگر شغل مناسب‌تری پیدا کنم، فوراً کشاورزی را رها می‌کنم.	۲	-۱	۱
کشاورز خوب کشاورزی است که تا حد ممکن سعی کند مزرعه‌اش را گسترش دهد.	-۲	۲	-۲
به نظر من دولت باید قوانین محکم و سختی در مورد استفاده از منابع آبی و خاکی برای کشاورزی بگذارد.	-۱	۰	-۱
وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرح بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است.	۲	-۲	۱
یک کشاورز خوب محصولی را تولید می‌کند که بیشترین قیمت را در بازار داشته باشد.	۱	-۲	۱

مجله پژوهش‌های روستایی

جدول ۷. آرایه‌های عاملی و امتیازات عاملی استاندارد (Z)

شماره گویه	گویه‌های موافق	نمرات استاندارد (Z)	امتیاز عاملی
۳	کشاورز خوب فردی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید.	۱/۶۳	۲
۱۷	به نظرم کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند نمی‌تواند یک کشاورز باشد.	۱/۵۸	۲
۴۲	وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرح بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است.	۱/۵۲۰	۲
۱	کسی که خیلی به فکر محیط زیست باشد تا تولید، کشاورز نیست.	۱/۴۰۰	۲
۳۹	من به شغل کشاورزی بسیار وابسته نیستم و اگر شغل مناسب‌تری پیدا کنم، فوراً کشاورزی را رها می‌کنم.	۱/۳۳۰	۲
۱۱	کشاورزی شغل مخصوص روستا است و فرد برای این کار باید روستایی باشد و تجربه این کار را داشته باشد.	۱/۲۹	۲
۲۸	من ترجیح می‌دهم کارگر استخدام نکنم و همه کارها را خودم انجام دهم.	۰/۹۷۰	۱
۲۵	وظیفه اصلی کشاورزان باید تولید غذای سالم باشد، ارزانی خیلی مهم نیست.	۰/۸۲۰	۱
۱۰	کشاورزان وظیفه دارند که سلامتی زمین، آب و محیط کشاورزی خود را حفظ کنند.	۰/۷۴۰	۱
۲۱	من مطمئنم که می‌توانم در کسب و کار هم به اندازه کشاورزی موفق باشم.	۰/۶۹	۱
۲	کسی که بتواند بدون استفاده از کود و سم شیمیایی تولید کند، کشاورز واقعی است.	۰/۳۳	۰
۴	به نظر من در کشاورزی باید از نیروی انسان کم استفاده کرد و بیشتر از ادوات و ابزار کشاورزی بهره برد.	۰/۱۰۰	۰
۳۸	من فکر می‌کنم یک کشاورز نباید در هر شرایطی شغل کشاورزی را که شغل اجدادش بوده است را رها کند و زمین کشاورزی که به او ارث رسیده را بفروشد.	۰/۰۰	۰

شماره گویه	گویه‌های مخاف	نمرات استاندارد (Z)	امتیاز عاملی
۸	یک کشاورز باید زمانی که کشاورزی سودآور نیست هم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد.	-۰/۲۳*	۰
۲۲	کشاورزان نباید به خاطر تخریب آب یا خاک مورد سؤال قرار گیرند.	-۰/۲۳*	۰
۲۹	به نظر من دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در خدمت کشاورزان قرار دهد.	-۰/۵۵*	-۱
۱۴	به نظر من یک کشاورز باید سعی کند روش‌های جدید کشاورزی را زودتر از دیگران، به کار گیرد.	-۰/۷۰*	-۱
۳۳	مهم‌ترین هدف من در انجام کار کشاورزی توسعه و پیشرفت روستای محل زندگیم است.	-۰/۸۷*	-۱
۱۸	من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم.	-۰/۹۸*	-۱
۱۲	من دوست دارم شغل دیگری غیر از کشاورزی داشته باشم ولی سرمایه، مهارت و امکاناتش را ندارم.	-۱/۲۴*	-۲
۵	من دوست دارم فرزندانم هم به شغل کشاورزی روی آورند.	-۱/۳۹*	-۲
۳۲	به نظر من یک کشاورز خوب کشاورزی است که همه درآمد خود را از کشاورزی تأمین می‌کند.	-۱/۴۷*	-۲
۳۵	یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعاش کشت کند.	-۱/۵۷*	-۲
۳۰	یک کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام و کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد.	-۱/۵۷*	-۲

مجله پژوهش‌های روستایی

جدول ۸. آرایه‌های عاملی و امتیازات عاملی استاندارد (Z)

شماره گویه	گویه‌های موافق	نمرات استاندارد (Z)	امتیاز عاملی
۳۵	یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعاش کشت کند.	۱/۸۱*	۲
۲۹	به نظر من دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در خدمت کشاورزان قرار دهد.	۱/۶۶*	۲
۸	به نظر من یک کشاورز خوب باید حتی زمانی که کشاورزی سودآور نیست باز هم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد.	۱/۶۳*	۲
۳۰	یک کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام و کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد.	۱/۴۷*	۲
۱۸	من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم.	۱/۴۳*	۲
۴۰	کشاورز خوب کشاورزیست که تا حد ممکن سعی کند مزرعاش را گسترش دهد.	۱/۲۹*	۲
۲۰	مهم‌ترین هدف من در کشاورزی برآورده کردن نیازهای مردم کشورم و تأمین رفاه آنهاست.	۱/۱۷*	۲
۴	به نظر من در کشاورزی باید از نیروی کار انسانی بسیار کم استفاده کرد و تا جایی که می‌شود از ادوات و ابزار کشاورزی بهره برد.	۰/۷۶*	۱
۱۹	به نظر من یک کشاورز باید به خاطر حفظ محیط زیست تولید خود را کاهش دهد.	۰/۷۵*	۱
۲۲	کشاورزان نباید به خاطر تخریب آب یا خاک مورد سؤال قرار گیرند.	۰/۷۴*	۱
۳۶	به نظر من دولت باید حد معینی برای استفاده از سم و کود را تعیین کند.	۰/۵۸*	۱
۵	من دوست دارم فرزندانم هم به شغل کشاورزی روی آورند.	۰/۴۰*	۱
۱۴	به نظر من یک کشاورز باید سعی کند روش‌های جدید کشاورزی را زودتر از اینکه دیگران به کار گیرند، به کار گیرد.	۰/۳۱*	۰
۳۲	یک کشاورز خوب کشاورزی است که همه درآمد خود را از کشاورزی تأمین می‌کند.	۰/۱۶*	۰
۴۱	دولت باید قوانین محکم و سختی در مورد استفاده از منابع آبی و خاکی برای کشاورزی بگذارد.	۰/۰۳*	۰

شماره گویه	گویه‌های مخالف	نمرات استاندارد (Z)	امتیاز عاملی
۲۴	به نظر خودم من یک کشاورزم تا کارگر، کاسب تاجر یا هر چیز دیگری.	-۰/۲۳	۰
۳۹	من به شغل کشاورزی بسیار وابسته نیستم و اگر شغل مناسبتری پیدا کنم، فوراً کشاورزی را رها می‌کنم.	-۰/۳۳*	-۱
۷	به نظر من یک کشاورز خوب، جدیدترین تکنولوژی‌های کشاورزی را برای حداکثر سود استفاده می‌کند.	-۰/۴۰*	-۱
۳۴	کشاورز کسی است که فقط در زمینه کشاورزی مهارت داشته باشد.	-۰/۴۲*	-۱
۱۱	کشاورزی شغل مخصوص روستا است و برای این کار باید روستایی باشد و تجربه داشته باشد.	-۰/۶۰*	-۱
۹	به نظر من کشاورز خوب کشاورزی است که با روش‌های گذشته و قدیمی کشاورزی کند.	-۰/۹۴*	-۱
۲	کسی که بتواند بدون استفاده از کود و سم شیمیایی تولید کند، کشاورز واقعی است.	-۱/۰۴*	-۱
۲۵	وظیفه اصلی کشاورزان باید تولید غذای سالم باشد، ارزانی خیلی مهم نیست.	-۱/۱۲*	-۱
۶	کشاورزان واقعی نباید کار دیگری در خارج از مزرعه داشته باشند.	-۱/۱۴*	-۲
۳	کشاورز خوب فردی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید.	-۱/۲۶*	-۲
۴۳	یک کشاورز خوب محصولی را تولید می‌کند که بیشترین قیمت را در بازار داشته باشد.	-۱/۴۶*	-۲
۲۷	مهم‌ترین هدف من در کشاورزی حداکثر سازی درآمد و کسب سود اقتصادی است.	-۱/۵۶*	-۲
۱۷	به نظرم کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند نمی‌تواند یک کشاورز باشد.	-۱/۶۰*	-۲
۲۶	کشاورزان باید همچون کارمندان دولتی دیده شوند و به شدت بوسیله دولت حمایت شوند.	-۱/۶۶*	-۲
۴۲	وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرح بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است.	-۱/۶۸*	-۲

کتابنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۹. آرایه‌های عاملی و امتیازات عاملی استاندارد (Z)

شماره گویه	گویه‌های موافق	نمرات استاندارد (Z)	امتیاز عاملی
۲۵	وظیفه اصلی کشاورزان باید تولید غذای سالم باشد، ارزانی خیلی مهم نیست.	۱/۸۱*	۲
۱۱	کشاورزی شغل مخصوص مناطق روستایی است و فرد برای این کار باید روستایی باشد و تجربه این کار را داشته باشد.	۱/۷۴	۲
۲۸	من ترجیح می‌دهم کارگر استخدام نکنم و همه کارها را خودم انجام دهم.	۱/۶۱*	۲
۱۵	به نظر من وظیفه اصلی کشاورزان برآورده کردن نیازهای انسان‌های فعلی است نه مواظبت از منابع برای نسل‌های آینده.	۱/۴۳*	۲
۱۷	به نظرم کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند نمی‌تواند یک کشاورز باشد.	۱/۲۰	۲
۳	کشاورز خوب فردی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید.	۱/۱۹	۱
۴۲	وظیفه کشاورزان ایجاد محیطی فرح بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است.	۰/۷۷*	۱
۲	کسی که بدون استفاده از کود و سم شیمیایی تولید کند، کشاورز واقعی است.	۰/۶۹	۱
۳۹	من به شغل کشاورزی بسیار وابسته نیستم و اگر شغل مناسبتری پیدا کنم، فوراً کشاورزی را رها می‌کنم.	۰/۴۹*	۱
۲۳	ویژگی‌های شخصیتی و مهارتی من فقط مخصوص کشاورزی است و در مشاغل دیگر همچون تجارت و کاسبی نیز مهارت ندارم.	۰/۳۶*	۱

شماره گویه	گویه‌های مخالف	نمرات (Z) استاندارد	امتیاز عاملی
۲۷	مهم‌ترین هدف من در کشاورزی حداکثر سازی درآمد و کسب سود اقتصادی است.	۰/۱۵°-	۰
۱۴	به نظر من یک کشاورز باید سعی کند روش‌های جدید کشاورزی را زودتر از اینکه دیگران به کار گیرند، به کار گیرد.	۰/۲۱°-	۰
۱۶	من قصد دارم در آینده علاوه بر کشاورزی به مشاغل دیگری نیز بپردازم.	۰/۵۸°-	۰
۲۲	کشاورزان نباید به خاطر تخریب آب یا خاک مورد سؤال قرار گیرند.	۰/۷۱°-	-۱
۵	من دوست دارم فرزندانم هم به شغل کشاورزی روی آورند.	۰/۷۳°-	-۱
۸	به نظر من یک کشاورز خوب باید حتی زمانی که کشاورزی سودآور نیست باز هم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد.	۰/۷۴°-	-۱
۳۰	یک کشاورز نباید به دولت وابسته باشد (مثلاً برای وام و کمک و غیره) باید خودش روی پای خودش بایستد.	۰/۸۱°-	-۱
۳۵	یک کشاورز خوب باید محصولات متنوعی در مزرعه‌اش کشت کند.	۰/۹۸°-	-۱
۳۲	یک کشاورز خوب کشاورزی است که کل درآمد خود را از کشاورزی تأمین کند.	۱/۱۲-	-۱
۲۹	به نظر من دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در خدمت کشاورزان قرار دهد.	۱/۲۴°-	-۲
۴	به نظر من در کشاورزی باید از نیروی کار انسانی بسیار کم استفاده کرد و تا جایی که می‌شود از ادوات و ابزار کشاورزی بهره برد.	۱/۳۱°-	-۲
۱۳	من می‌توانم موفقیت شغل کشاورزیم را از طریق بازاریابی و ارتباط با مشتریان بهتر کنم.	۱/۳۵°-	-۲
۳۷	من می‌توانم محصولات خود را به طور مستقیم در بازار توزیع کنم.	۱/۴۹°-	-۲
۱۸	من دوست دارم وسعت مزرعه را افزایش و کارم را گسترش دهم.	۱/۵۱°-	-۲

مجله پژوهش‌های روستایی

در این تحقیق است. اگر چه در این تحقیق نیز نشانه‌هایی از هویت کارآفرینی در بین کشاورزان مشاهده شد، به طور یقین نویسندگان این مقاله ادعا می‌کنند هویت کارآفرینی در میان کشاورزان ایرانی با آنچه که در تحقیقات اروپایی به عنوان هویت کارآفرینی وجود دارد متفاوت است و این مطالعه قویاً تأکید می‌کند که لازم است در تحقیقات آینده این هویت جدید مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش بررسی هویت کشاورزان از آن جهت دنبال شده است که هویت به طور چشم‌گیری می‌تواند تغییرات صورت گرفته در بخش کشاورزی را توضیح دهد. شناخت هویت‌های کشاورزان همچنین می‌تواند به شناخت آثار یک مجموعه خاص از ادراکات، انگیزه‌ها و در نهایت رفتار کشاورزان نسبت به یک موضوع خاص کمک کند (Barnes & Toma, 2012). شناخت انواع هویت‌ها برای طراحی برنامه‌های ترویج کشاورزی و یا هدف قرار دادن پیام‌های کلیدی برای هر گروه مناسب خواهد بود و روشی برای بخش‌بندی کشاورزان به چند گروه جهت کمک به توسعه برنامه‌های ترویج کشاورزی است (Schwarz, McRae-Williams, & Park, 2009). بنابراین در صورتی که بتوان هویت‌های مختلف کشاورزان را شناسایی کرد، می‌توان بر اساس آنها اقدام به سیاست‌گذاری نمود.

موافق (+۱) و با گویه‌های ۲۵، ۲، ۹، ۱۱، ۳۴، ۷ و ۳۹ تا حدودی مخالف (-۱) هستند. همچنین افراد این گروه در مورد گویه‌های ۱۴، ۳۲، ۴۱ و ۲۴ نظری ندارند (۰).

ویژگی‌های هویت نوع سه: سنتی

همان‌گونه که جدول شماره ۹ نشان می‌دهد، کشاورزان در این گروه با گویه‌های ۲۵، ۱۱، ۲۸، ۱۵ و ۱۷ کاملاً موافق (+۲) و با گویه‌های ۱۸، ۳۷، ۱۳، ۴ و ۲۹ کاملاً مخالف (-۲) هستند. همچنین این افراد با گویه‌های ۳، ۴۲، ۲، ۳۹ و ۲۳ تا حدودی موافق (+۱) و با گویه‌های ۳۲، ۳۵، ۳۰، ۸، ۵ و ۲۲ تا حدودی مخالف (-۱) هستند. همچنین در مورد گویه‌های ۱۶، ۱۴ و ۲۷ نظری ندارند.

تطبیق نتایج این مطالعه با مطالعات قبلی تا حدودی دشوار است؛ زیرا در ایران یا کشورهای در حال توسعه، مطالعه‌ای در این زمینه انجام نگرفته است. در هر صورت نتایج این تحقیق بسیار به نتایج تحقیقات نیسکا و همکاران (Niska et al., 2012)، گوپلم و همکاران (Guillem et al., 2012) و بارنز و همکاران (Barnes et al., 2011) نزدیک است. همچنین باید ذکر شود این تحقیقات اکثراً به صورت پیمایش و مطالعه موردی کیفی انجام گرفته‌اند و تحقیق فعلی از نادر تحقیقاتی در زمینه هویت است که با روش کیو انجام گرفته است. نکته بسیار مهم دیگر بحث هویت کارآفرینی

چراکه چشایر و همکاران (Cheshire, Meurk, & Woods 2013) بیان می‌کنند کشاورزان سنتی وابستگی زیادی به کشاورزی خود دارند و این در حالی است که کشاورزان عضو این دسته بیان کردند به کشاورزی وابستگی زیادی ندارند. به علاوه این افراد ادعا می‌کنند به دلیل نداشتن مهارت، سرمایه و امکانات قادر نیستند شغل دیگری پیدا کنند.

کشاورزان تولیدگرایی سنتی نیز همچون کشاورزان تولیدگرایی سلامت‌دوست دارای دو نوع هویت به طور هم‌زمان می‌باشند. در تفسیر ویژگی‌های این دسته از کشاورزان می‌توان بیان کرد از نظر آنها کشاورز خوب کشاورزی است که سعی کند تا حد ممکن مزرعه‌اش را گسترش داده و محصولات متنوعی در آن کشت کند. از این رو تمایل دارند وسعت مزرعه و کار خود را گسترش دهند. علاوه بر این کشاورزان عضو این دسته، استفاده از ادوات کشاورزی را بر نیروی کار انسانی ترجیح می‌دهند و با به کارگیری روش‌های قدیمی در مزرعه مخالفانند که این ویژگی تولیدگرایی آنها را نشان می‌دهد (Wilson, 2001).

آنها معتقدند دولت باید کود و سموم شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در اختیار کشاورزان قرار دهد که این نیز از دیگر ویژگی‌های کشاورزان تولیدگراست (Pretty, 2002). آنان همچنین معتقدند دولت نباید کشاورزان را به خاطر تخریب آب و خاک مورد سؤال قرار ندهد و کشاورزی را که بدون استفاده از سم و کود کشاورزی می‌کند، قبول ندارند. آنها ایجاد محیطی فرح‌بخش، جذاب و توریستی برای جامعه را از وظایف خود نمی‌دانند. از طرف دیگر، این دسته از کشاورزان برآوردن نیازهای مردم و تأمین رفاه آنها را از وظایف خود می‌دانند و معتقدند کشاورز باید حتی زمانی که کشاورزی سودآور نیست بازهم کشاورزی را ادامه دهد و مزرعه خود را رها نسازد و تمایل دارند فرزندانشان هم شغل کشاورزی را ادامه دهند. آنها همچنین بیان کردند در صورت پیدا کردن شغل دیگری غیر از کشاورزی، به هیچ وجه کشاورزی را رها نخواهند کرد. اینان وابستگی کشاورزان به شغل و جامعه خود را نشان می‌دهند که از ویژگی‌های کشاورزان سنتی است (Cheshire et al., 2013).

کشاورزان عضو این دسته همچنین بیان کردند یک کشاورز باید روی پای خود بایستد و به دولت وابسته نباشد و با حمایت کشاورزان از سوی دولت مخالفت کرده‌اند. آنها همچنین عقیده دارند، دولت باید حد معینی برای استفاده از سم و کود شیمیایی تعیین کند و کشاورز نیز باید به خاطر حفظ محیط‌زیست تولید خود را کاهش دهد. قابل ذکر است که کشاورزان این گروه با این نکته که یک تاجر یا کاسب نمی‌تواند یک کشاورز باشد و کشاورزی شغل مخصوص مناطق روستایی است، مخالفانند. آنها با این مطلب که کشاورز نباید در خارج از مزرعه شغل دیگری داشته و تنها در زمینه کشاورزی مهارت داشته باشد مخالف هستند. علاوه بر این، با کشت محصولات جدید در مزرعه مخالفانند.

بر اساس نتایج پژوهش، سه نوع هویت در میان کشاورزان وجود دارد. تفسیر هویت‌ها بیشتر با توجه به گویه‌هایی صورت می‌گیرد که از سوی مشارکت‌کنندگان بسیار موافق یا بسیار مخالف بیان شده‌اند. گویه‌هایی که در ستون‌های (+۲) و (-۲) قرار گرفته‌اند، نقش تعیین‌کننده‌ای در تفسیر هویت‌ها داشته و با استفاده از آنها تفاوت بین هویت‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. همان‌گونه که ذکر شد، نتایج نشان داد سه نوع هویت در بین کشاورزان شهرستان شوشتر وجود دارد: تولیدگرایی کارآفرین سلامت‌دوست، تولیدگرایی سنتی و سنتی.

کشاورزان تولیدگرایی کارآفرین سلامت‌دوست، کشاورزانی هستند که دارای دو نوع هویت به طور هم‌زمان می‌باشند. همان‌گونه که نیسکا بیان می‌کند (Niska et al., 2012)، کشاورزان می‌توانند هویت‌های چندگانه‌ای داشته باشند. بنابراین کشاورزان این گروه نیز دارای هویت‌های چندگانه‌اند؛ به طوری که هم دارای هویت تولیدگرا و کارآفرین و هم دارای هویت سلامت‌دوست می‌باشند. این کشاورزان معتقدند، کشاورز خوب کشاورزی است که محصولات و ارقام جدیدی را کشت نماید و کسی که خود را یک تاجر یا کاسب بداند، نمی‌تواند یک کشاورز باشد. وظیفه کشاورز حفاظت از زمین، آب و محیط کشاورزی، تولید غذای سالم و ایجاد محیطی فرح‌بخش، جذاب و توریستی برای جامعه است. در واقع این افراد به سلامتی خود اهمیت می‌دهند؛ چراکه تولید غذای سالم را از وظایف خود می‌دانند که این از ویژگی‌های کشاورزان سلامت‌دوست (حفاظتی) است (Morris & Winter, 1990). با این حال، مهم‌ترین هدفشان را توسعه و پیشرفت روستای محل زندگی نمی‌دانند. به عبارت دیگر، کشاورزان عضو این دسته به دنبال کسب سود و تولید می‌باشند و مخالف این هستند که هدفشان برآوردن نیازهای جامعه است که ویژگی تولیدگرا بودن آنها را نشان می‌دهد (Wilson, 2001).

کشاورزان تولیدگرایی کارآفرین سلامت‌دوست غالباً افرادی هستند که برای کشاورزی خود به حمایت‌های دولت وابستگی نشان می‌دهند. از آنجایی که این افراد به حفاظت از محیط‌زیست علاقه‌مندند با قرار گرفتن سم و کود شیمیایی با قیمت ارزان در اختیار کشاورزان از سوی دولت مخالفانند. همچنین آنان ویژگی‌های یک تولیدکننده را نیز دارند؛ چراکه عقیده دارند کسی که به جای تولید تنها به فکر محیط‌زیست باشد کشاورز نیست. آنان همچنین با کشت محصولات متنوع در سطح مزرعه مخالفانند. علاوه بر این، هویت کارآفرینی هم دارند؛ چون ترجیح می‌دهند شغلی غیر از کشاورزی را داشته باشند و کاملاً معتقدند که می‌توانند در کسب‌وکار دیگری نیز به اندازه کشاورزی موفق باشند. درواقع آنها وجود شغل دوم در کنار کشاورزی را با کشاورز بودن مخالف نمی‌دانند و اتفاقاً آن را لازم می‌دانند.

می‌توان اظهار داشت کشاورزان این گروه وابستگی زیادی به کشاورزی ندارند که خود از ویژگی‌های کشاورزان غیرسنتی است؛

گردند. همچنین شناسایی انواع هویت‌ها باعث می‌شود هدف قرار دادن کشاورزان برای انتقال اطلاعات و طرح‌های سیاست‌گذاری هزینه-اثر بخشی بیشتری داشته باشند.

بنابر این تحقیق، در حوزه سیاست‌گذاری‌ها و در راستای اینکه توصیه‌ها و اطلاعات مؤثرتر باشند باید سیاست‌ها برای گروه‌های خاص کشاورزان سازگار شده باشند. در این صورت از آنجا که سیاست‌گذاری‌ها دقیقاً بر اساس نیاز طبقات طراحی شده‌اند مشارکت افراد در انواع فعالیت‌های و برنامه‌ها به میزان حداکثر خود می‌رسد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از پاسخ‌گویان محترم تحقیق تشکر و قدردانی می‌کنیم. بدون وقت و دقت‌نظر آنان این تحقیق قابل اجرا نبود. همچنین از داوران محترم این مقاله که با اصلاحات خود باعث بهبود کیفیت مقاله شدند کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. این مقاله حامی مالی نداشته است.

کشاورزان دسته سوم وظیفه اصلی خود را ایجاد محیطی فرحبخش، جذاب و توریستی برای جامعه و همچنین تولید غذای سالم می‌دانند و برای آنها قیمت اهمیت چندانی ندارد. از این رو کسی را که بدون استفاده از سم و کود شیمیایی کشاورزی می‌کند یک کشاورز واقعی می‌دانند. آنها همچنین معتقدند کشاورزی شغل مخصوص مناطق روستایی بوده و فرد برای این کار باید روستایی بوده و تجربه این کار را داشته باشد؛ از این رو کسی که خود را یک تاجر یا کاسب می‌داند، نمی‌تواند یک کشاورز باشد. آنها مخالف استفاده از ادوات کشاورزی به جای نیروی انسانی می‌باشند. علاوه بر این، ویژگی‌های شخصیتی خود را تنها مخصوص کشاورزی می‌دانند و معتقدند در کسب‌وکار دیگر مانند تجارت یا کاسبی فاقد مهارت می‌باشند؛ ولی در عین حال، خود را به کشاورزی زیاد وابسته نمی‌دانند و در صورت پیدا کردن شغل دیگری کشاورزی را فوراً رها خواهند کرد. آنها همچنین ترجیح می‌دهند کارگر استخدام نکنند و همه کارها را خودشان انجام دهند. علاوه بر این، وظیفه خود را برآوردن نیازهای انسان‌های فعلی می‌دانند.

قابل ذکر است که کشاورزان این دسته معتقدند کشاورز خوب فردی است که ارقام و محصولات جدیدی را کشت نماید. با گسترش وسعت مزرعه و کار خود و همچنین کشت محصولات متنوع در مزرعه مخالف بوده و بیان کردند در امر بازاریابی و توزیع مستقیم محصولات خود در بازار توانایی لازم را ندارند. کشاورزان با این مسأله که دولت سم و کود شیمیایی را به وفور و با قیمت ارزان در اختیار کشاورزان قرار دهد و کشاورزان به خاطر تخریب آب و خاک نباید مورد سؤال قرار بگیرند مخالف‌اند. علاوه بر این، مخالف این هستند که کشاورز باید همه درآمد خود را از کشاورزی تأمین کند. آنها همچنین با این مسأله مخالف‌اند که یک کشاورز باید به دولت وابسته نباشد و روی پای خودش بایستد. کشاورزان با ادامه شغل کشاورزی در شرایطی که سودآور نیست و همچنین اشتغال فرزندان‌شان به کشاورزی مخالف‌اند. با توجه به اینکه کشاورزان سنتی مخالف این هستند که یک کشاورز باید قبل از دیگران روش‌های جدید کشاورزی را به کار بگیرد، می‌توان به مخاطره‌پذیر نبودن آنها که از جمله ویژگی‌های کشاورزان سنتی است اشاره کرد. (Stenholm & Hytti, 2014)

علاوه بر این، آنان هدف اصلی خود را برآوردن نیازهای افراد جامعه می‌دانند که وابستگی به اجتماع و محل زندگی و سنتی بودن کشاورزان این گروه را تأیید می‌کند؛ چراکه به گفته چشایر و همکاران (Cheshire et al., 2013)، وابستگی به کشاورزی و محل زندگی از ویژگی‌های کشاورزان سنتی است. بنابراین چون این کشاورزان سنتی‌اند، برنامه‌هایی که با هدف به کارگیری نوآوری‌ها در کشاورزی و توسعه روستا برای آنها ارائه می‌شود، می‌باید با مخاطرات کمتری همراه شوند و به طرق مختلف از جمله پرداخت یارانه و تسهیلات اعتباری، مخاطره پذیرش روش‌های جدید را کاهش داد تا این‌گونه برنامه‌ها با استقبال بیشتری مواجه

References

- Ahmadian, M., & Eslami, R. (2014). [Exploring attitudes toward Relationship between government and nation in Iran: A Q-methodology study (Persian)]. *Quarterly Journal of Macro and Strategic Policies*, 1(4), 1-35.
- Akhtar-Danesh, N., Baumann, A., & Cordingley, L. (2008). Q-methodology in nursing research a promising method for the study of subjectivity. *Western Journal of Nursing Research*, 30(6), 759-773. doi: 10.1177/0193945907312979
- Alibaygi, A., & GhambarAli, R. (2014). Exploring attitudes towards land consolidation impacts in Kermanshah Province: An application of Q-methodology. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 10(1), 75-88.
- Amini Varaki, S., Modiri, M., Shamsayi Zafarghandi, F., & Ghanbari Nasab, A. (2014). [Perspectives of the city's vulnerability to environmental hazards and its effective components by using the Q-Method (Persian)]. *Emergency Management*, 3(1), 5-18.
- Azadi, H., Khosravipour, B., & Yazdanpanah, M. (2015). [Determinations of farmers' intention toward establishing mixed crop livestock system in Kohdasht District (Persian)]. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 10(2), 17-29.
- Barnes, A. P., & Toma, L. (2011). A typology of dairy farmer perceptions towards climate change. *Climatic Change*, 112(2), 507-522. doi: 10.1007/s10584-011-0226-2
- Barnes, A. P., Willock, J., Toma, L., & Hall, C. (2011). Utilising a farmer typology to understand farmer behaviour towards water quality management: Nitrate vulnerable zones in Scotland. *Journal of Environmental Planning and Management*, 54(4), 477-494. doi: 10.1080/09640568.2010.515880
- Brandth, B. (2002). Gender identity in European family farming: A literature review. *Sociologia Ruralis*, 42(3), 181-200. doi: 10.1111/1467-9523.00210.
- Bryant, L. (1999). The detraditionalization of occupational identities in farming in South Australia. *Sociologia Ruralis*, 39(2), 236-261. doi: 10.1111/1467-9523.00104
- Burton, R. J. (2004). Seeing through the 'good farmer's' eyes: Towards developing an understanding of the social symbolic value of 'productivist' behaviour. *Sociologia Ruralis*, 44(2), 195-215. doi: 10.1111/j.1467-9523.2004.00270.x
- Burton, R. J. F. (2004). Reconceptualising the "behavioural approach" in agricultural studies: A socio-psychological perspective. *Journal of Rural Studies*, 20(3), 359-371. doi: 10.1016/j.jrurstud.2003.12.001
- Burton, R. J. F., & Wilson, G. A. (2006). Injecting social psychology theory into conceptualisations of agricultural agency: Towards a post-productivist farmer self-identity? *Journal of Rural Studies*, 22(1), 95-115. doi: 10.1016/j.jrurstud.2005.07.004
- Burton, R. J. F., Kuczera, C., & Schwarz, G. (2008) Exploring farmers' cultural resistance to voluntary agri-environmental schemes. *Sociologia Ruralis*, 48(1), 16-37. doi: 10.1111/j.1467-9523.2008.00452.x
- Carter, S. (2001). Multiple business ownership in the farm sector- Differentiating monoactive, diversified and portfolio enterprises. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 7(2), 43-59. doi: 10.1108/13552550110695552
- Cheshire, L., Meurk, C., & Woods, M. (2013). Decoupling farm, farming and place: Recombinant attachments of globally engaged family farmers. *Journal of Rural Studies*, 30, 64-74. doi: 10.1016/j.jrurstud.2012.11.005
- Cook, A. J., Kerr, G. N., & Moore, K. (2002). Attitudes and intentions towards purchasing GM food. *Journal of Economic Psychology*, 23(5), 557-572. doi: 10.1016/s0167-4870(02)00117-4
- Cuppen, E., Breukers, S., Hisschemöller, M., & Bergsma, E. (2010). Q methodology for a select participants for a stakeholder dialogue on energy options from biomass in the Netherlands. *Ecological Economics*, 69(3), 579-591. doi: 10.1016/j.ecolecon.2009.09.005
- Dessein, J., & Nevens, F. (2007). 'I'm sad to be glad'. An analysis of farmers' pride in Flanders. *Sociologia Ruralis* 47(3), 273-292. doi: 10.1111/j.1467-9523.2007.00437.x
- Forouzani, M., Karami, E., Zamani, G. H., & Moghaddam, K. R. (2013). Agricultural water poverty: Using Q-methodology to understand stakeholders' perceptions. *Journal of Arid Environments*, 97, 190-204. doi: 10.1016/j.jaridenv.2013.07.003
- Gonzalez, J. J., & Benito, C. G. (2001). Profession and identity. The case of family farming in Spain. *Sociologia Ruralis*, 41(3), 343-357. doi: 10.1111/1467-9523.00187
- Guillem, E. E., Barnes, A. P., Rounsevell, M. D. A., & Renwick, A. (2012). Refining perception-based farmer typologies with the analysis of past census data. *Journal of Environmental Management*, 110, 226-235. doi: 10.1016/j.jenvman.2012.06.020.
- Hogg, M. A., Terry, D. J., & White, K. M. (1995). A tale of two theories: A critical comparison of identity theory with social identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 58(4), 255. doi: 10.2307/2787127
- James, H. S., & Hendrickson, M. K. (2010). Are farmers of the middle distinctively "Good Stewards"? Evidence from the Missouri farm poll, 2006. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 23(6), 571-590. doi: 10.1007/s10806-009-9228-8
- Khoshgouyanfar, A. (2006). [Q-methodology (Persian)]. Tehran: Islamic Republic of Iran Broadcasting.
- Klandermans, B., Sabucedo, J. M., Rodriguez, M., de Weerd, M. (2002). Identity processes in collective action participation: Farmers' identity and farmers' protest in the Netherlands and Spain. *Political Psychology*, 23(2), 235-251.
- Lockie, S. (2006). Networks of agri-environmental action: Temporality, spatiality and identity in agricultural environments. *Sociologia Ruralis*, 46(1), 22-39. doi: 10.1111/j.1467-9523.2006.00400.x
- Mather, A. S., Hill, G., & Nijnik, M. (2006). Post-productivism and rural land use: Cul de sac or challenge for theorization? *Journal of Rural Studies*, 22(4), 441-455. doi: 10.1016/j.jrurstud.2006.01.004
- McElwee, G. (2008). In search of Montsalvatch: Making sense of interviewing farmers. *Tamara Journal*, 7(7), 139-153.
- McGuire, J., Morton, L. W., & Cast, A. D. (2012). Reconstructing the good farmer identity: Shifts in farmer identities and farm management practices to improve water quality. *Agriculture and Human Values*, 30(1), 57-69. doi: 10.1007/s10460-012-9381-y
- Monfared, N., Yazdanpanah, M., & Tavakoli, K. (2015). Why do they continue to use pesticides? The case of tomato growers in Boushehr province in Southern Iran. *Journal of Agricultural Science and Technology*, 17(3), 577-588.
- Morris, C., & Winter, M. (1999). Integrated farming systems: The third way for European agriculture? *Land Use Policy*, 16(4), 193-205. doi: 10.1016/s0264-8377(99)00020-4

- Laoire, C. N. (2002). Young farmers, masculinities and change in rural Ireland. *Irish Geography*, 35(1), 16–27. doi: 10.1080/00750770209555790
- Mohammadi Tamari, Z., Ahmadvand, M., & Ghasemi, S. (2014). [Rice farmers' attitudes towards change in cropping pattern from rice to citrus production: A Q-method approach (Persian)]. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 9(2), 89–106.
- Moradian, F. (2011). [Q-methodology (Persian)]. *Social Sciences*, 37, 96–101.
- Niska, M., Vesala, H. T., & Vesala, K. M. (2012). Peasantry and entrepreneurship as frames for farming: Reflections on farmers' values and agricultural policy discourses. *Sociologia Ruralis*, 52(4), 453–469. doi: 10.1111/j.1467-9523.2012.00572.x
- Pelling, E. L., & White, K. M. (2009). The theory of planned behavior applied to young people's use of social networking websites. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 755–759. doi: 10.1089/cpb.2009.0109
- Podedworna, H. (1998). *Modern farmers: New class of the polish rural society*, Working paper No. 49. Liverpool: University of Liverpool.
- Poya, A., & Loghmani, H. (2013). [Q methodology research strategy (place, application, method, limitations and its opposition with R methodology) (Persian)]. *Tose'e-ye Sazmani-ye Polis*, 10(2), 87–106.
- Pretty, J. N. (2002). *Agriculture: Reconnecting people, land and nature*. London: Earthscan.
- Previte, J., Pini, B., & Haslam-McKenzie, F. (2007). Q methodology and rural research. *Sociologia Ruralis*, 47(2), 135–147. doi: 10.1111/j.1467-9523.2007.00433.x
- Rezaei-Moghaddam, K., Karami, E., & Gibson, J. (2005). Conceptualizing sustainable agriculture: Iran as an illustrative case. *Journal of Sustainable Agriculture*, 27(3), 25–56. doi: 10.1300/j064v27n03_04
- Schwarz, I., McRae-Williams, P., & Park, D. (2009). Identifying and utilising a farmer typology for targeted practice change programs: A case study of changing water supply in the Wimmera Mallee. *Extension Farming Systems Journal*, 5(1), 33–42.
- Sharpley, R., & Vass, A. (2006). Tourism, farming and diversification: An attitudinal study. *Tourism Management*, 27(5), 1040–52. doi: 10.1016/j.tourman.2005.10.025
- Shoshtari, M., & Omani, A. (2012). [Factors influencing the adoption behavior of summer crop farmers in Shoushtar Township regarding integrated pest management (Persian)]. *Journal of Agricultural Extension and Education Research*, 5(2), 45–56
- Shucksmith, M., & Herrmann, V. (2002). Future changes in British agriculture: Projecting divergent farm household behaviour. *Journal of Agricultural Economics*, 53(1), 37–50. doi: 10.1111/j.1477-9552.2002.tb00004.x
- Stenholm, P., & Hytti, U. (2014). In search of legitimacy under institutional pressures: A case study of producer and entrepreneur farmer identities. *Journal of Rural Studies*, 35, 133–142. doi: 10.1016/j.jrurstud.2014.05.001
- Stets, J. E., Burke, P. J. (2003). A sociological approach to self and identity. In M. R. Leary, & J. P. Tangney, (Eds.), *Handbook of Self and Identity* (pp. 128–152). New York: Guilford Press.
- Stryker, S. (1968). Identity salience and role performance: The importance of symbolic interaction theory for family research. *Journal of Marriage and the Family* 30(4), 558–564. doi: 10.2307/349494
- Stryker, S. (1980). *Symbolic interactionism: A social structural version*. Michigan: Benjamin/Cummings Publishing Company.
- Stryker, S., & Burke, P. (2000). The past, present, and future of an identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284–297.
- Terry, D. J., Hogg, M. A., & White, K. M. (1999). The theory of planned behaviour: Self-identity, social identity and group norms. *British Journal of Social Psychology*, 38(3), 225–244. doi: 10.1348/014466699164149
- Valenta, A. L., & Wigger, U. (1997). Q-methodology: Definition and application in health care informatics. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 4(6), 501–510. doi: 10.1136/jamia.1997.0040501
- Vesala, H. T., & Vesala, K. M. (2010). Entrepreneurs and producers: Identities of Finnish farmers in 2001 and 2006. *Journal of Rural Studies*, 26(1), 21–30. doi: 10.1016/j.jrurstud.2009.06.001
- Mikko Vesala, K., Peura, J., & McElwee, G. (2007). The split entrepreneurial identity of the farmer. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 14(1), 48–63. doi: 10.1108/14626000710727881
- Vesala, K. M., & Rantanen, T. (1999). [Mere talk is not enough. Social psychological conditions for constructing an entrepreneurial identity among farmers (Finnish)]. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Walford, N. (2003). Productivism is allegedly dead, long live productivism. Evidence of continued productivist attitudes and decision-making in South-East England. *Journal of Rural Studies*, 19(4), 491–502. doi: 10.1016/s0743-0167(03)00030-5
- Watts, S., & Stenner, P. (2005). Doing Q methodology: Theory, method and interpretation. *Qualitative Research in Psychology*, 2(1), 67–91. doi: 10.1191/1478088705qp0220a
- Webler, T., Danielson, S., & Tuler, S. (2009). *Using Q method to reveal social perspectives in environmental research*. Greenfield: Social and Environmental Research Institute.
- Wilson, G. A. (2001). From productivism to post-productivism ... and back again? Exploring the (un)changed natural and mental landscapes of European agriculture. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 26(1), 77–102. doi: 10.1111/1475-5661.00007
- Wilson, G. A. (2008). From “weak” to “strong” multifunctionality: Conceptualising farm-level multifunctional transitional pathways. *Journal of Rural Studies*, 24(3), 367–383. doi: 10.1016/j.jrurstud.2007.12.010
- Wilson, G. A., & Burton, R. J. F. (2015). “Neo-productivist” agriculture: Spatio-temporal versus structuralist perspectives. *Journal of Rural Studies*, 38, 52–64. doi: 10.1016/j.jrurstud.2015.02.003
- Yakova, I. (2006). Czech Republic, ‘Europe’ and its farmers: How is agricultural interest intermediation affected by accession to the EU. *European Political Economy Review*, 3(2), 112–142.
- Yeganeh, Gh. (2013). [Shavadan; Element of the sustainable architecture in the City of Shushtar (Persian)]. Paper presented at *The 8th National Conference on Architecture, Urban Planning and Sustainable Development of Vernacular Architecture With a Focus on the Sustainable City*, Mashhad, Iran, 26 December, 2013.
- Yazdanpanah, M., Feyzabad, F. R., Forouzani, M., Mohammadzadeh, S., & Burton, R. J. F. (2015). Predicting farmers' water conservation goals and behavior in Iran: A test of social cognitive theory. *Land Use Policy*, 47, 401–407. doi: 10.1016/j.landusepol.2015.04.022

Yazdanpanah, M., Hayati, D., Zamani, G. H., Karbalaee, F., & Hochrainer-Stigler, S. (2013). Water management from tradition to second modernity: An analysis of the water crisis in Iran. *Environment, Development and Sustainability*, 15(6), 1605-1621. doi: 10.1007/s10668-013-9452-2.

Zarei, Z., Modhej, A. & Lorzadeh, SH. (2011). [Effect of integrated weed management (chemical and mechanical) on grain yield of corn hybrid S.C 700 under Shoushtar conditions (Persian)]. *Iranian Journal of Field Crops Research*, 12(1), 73-79.

